

האם ישראל ערוכה להתמודדות עם תרחיש סיום המלחמה באיראן כשהמשטר הנוכחי נותר על מכונו?

31.03.2026 | קובי מיכאל | written by

עיקרי הדברים:

- בימים אלו נכנסת המערכה באיראן לשבוע החמישי שלה. ההישגים שהצליחו ארה"ב וישראל לממש משמעותיים ביותר, כשישראל מצליחה למצב את מעמדה כשותפה אסטרטגית אמינה ואפקטיבית של ארה"ב. למעשה השותף האסטרטגי היחיד שיש לארה"ב במרחב ואולי גם מעבר לו.
- בתנאים אלו וכשהמערכה נמשכת ושוחקת ביסודיות את יכולות המשטר ונכסיו, יש סיכוי שהיא תוביל בסופו של דבר לנפילת המשטר. אלא שהתוצאה בשלב זה עדיין אינה קריסת המשטר, למרות שאיראן מצויה בנקודת שפל חלשה, פצועה ומתמודדת עם בעיות פנים רבות, כשיקומה יחייב השקעה עצומה של משאבים, שספק אם יהיו ברשותה, וזמן.
- מאידך גיסא ובאופן פרדוקסלי, ככל שאיראן נחלשת, יכולתה להשפיע על המערכת הבינלאומית דווקא מתעצמת.
- ישראל עלולה למצוא את עצמה, ואפילו בטווח זמן קצר יחסית, בפני תרחיש של סיום המלחמה מבלי שהצליחה לממש את מטרות המלחמה שהגדירה, כשהמשטר האיראני, קיצוני עוד יותר, נותר על מכונו ונערך לשיקום מהיר של יכולותיו ב"ריצה" לפצצה גרעינית, בהאצה של ייצור טילים בליסטים ומשגרים ובחידוש התמיכה ברשת שלוחיו במרחב.
- מאחר ושעון המערכה הנוכחית מתקתק לקראת סיום, צריכה ישראל לנצל את הזמן שנותר כדי לייצר את ההשיג המקסימלי האפשרי, כזה שיקרב אותה ככל הניתן למימוש מטרות המלחמה ויבטיח החלשה משמעותית עוד יותר של המשטר גם באמצעות פגיעה בתשתיות מדינתיות המשמשות את המשטר גם לצרכים צבאיים.
- מאידך גיסא, חשוב להיות ערים למתח שבין הצורך בנקיטת צעדים שמטרתם לזרז את הפלת המשטר לבין הפגיעה בתנאי חייו הבסיסיים של העם האיראני, מה שעלול להוביל ל"התכנסות סביב הדגל" ולהרחבת התמיכה העממית במשטר.
- הדילמה האסטרטגית של ישראל בהינתן תרחיש סיום המלחמה כתרחיש הרע מכול ממוקדת בשאלת היכולת לטפל באיום האיראני המתחדש, בשלוחים האיראנים במעגל הקרוב (חזבאללה וחמאס) והרחוק (החות'ים ואולי המיליציות השיעיות במערב עיראק)

בצל החשש מפני התדרדרות למלחמת התשה ממושכת והמגבלות על חופש הפעולה בהינתן ארכיטקטורה אזורית חדשה, המחייבת התחשבות באינטרסים וברצונות של מדינות אחרות.

- להערכתנו, בפני ישראל עומדות שלוש חלופות עיקריות כשלכל אחת מהן משמעויות, סיכונים וסבירות אחרות וכל אחת מהן מספקת מענה לאינטרסים חיוניים אחרים של ישראל. והמלצתנו היא שילוב מושכל בין חלופות א' וב' המוצעות במסמך.
- מבין שלוש חלופות אמריקאיות לסיום המערכה (הסכם כולל, הפסקת אש ללא הסכם כולל, הסלמה) ² הסכם כולל הוא המסוכן ביותר מבחינת, שכן יבטיח את שרידות המשטר ואת התחדשות האיום הביטחוני הקיומי מצד איראן לצד חיזוק שלוחיה במעגל הקרוב והרחוק.
- לפיכך, נכון יהיה מבחינת ישראל להגיע עם ארה"ב להבנות מוקדמות, טרם סיום המלחמה, שכל הסכם או הבנות, ככל שיהיו, עם המשטר הנוכחי אינם מחייבים אותה ושהיא תוכל לשמור על חופש פעולה מבצעי לסיכול האיומים.
- את המלחמה נגד חיזבאללה בלבנון יש לראות כהמשך של המערכה באיראן וכחלק בלתי נפרד ממנה. עד היום, ההפרדה בין ממשלת לבנון לחיזבאללה לא הוכיחה את עצמה. לפיכך, לבנון אינה צריכה ליהנות מחסינות. לממשלת לבנון ולצבא לבנון אין תמריץ להסתכן בפירוק חיזבאללה מנשקו אם אינם משלמים מחיר.

לקריאת המאמר במלואו